

ג ו ט
ש צ ת

דף פרשת שבוע

פרשת ויחי

יוצא לאור ע"י רבנות ק"ק פראג • 124 №

בס"ד י"ג טבת תשס"ח 21. 12. – 22. 12. 07

16:58 *

15:43

parašat va-jechi

Dvar Torah

based on Growth Through Torah
by Rabbi Zelig Pliskin

Before Jacob's death, the Torah tells us:

"And Ya'akov (Jacob) called to his sons, and he said, 'Gather together and I will tell you what will befall you in the end of days' " (when the Jewish people will be redeemed from galus, exile) (Genesis 49:1).

What did Ya'akov mean when he used the phrase "Gather together"?

When Ya'akov told his sons to gather together he meant that they should have achdus, unity amongst themselves. Only when there is unity among the descendants of Ya'akov can there be redemption. If there is not yet unity, it is not yet time for redemption.

With this we can understand what Yosef's brothers meant when they said to him later on (Genesis 50:16-7) that before Ya'akov's death he requested that Yosef forgive them. No where in the Torah is it recorded that Ya'akov asked Yosef to forgive his brothers. However, the commentary of the Shaloh tells us that the answer can be seen in our verse where Ya'akov asks the brothers to "Gather together". Ya'akov was asking all of them,

including Yosef, for unity and the deep love that comes from unity. Where there is love, there is forgiveness.

This is a crucial issue for our time. People are very different from one another in many ways. However, if all the descendants of Ya'akov realize how important it is to have achdus, this unity will bring about a love that transcends the specific complaints one person has against another

© 2007 Rabbi Kalman Packouz and Aish.com

ישימך אלקים כאפרים וכמנשה

הרב יורם אליהו

בפרשתנו נאמר "ויברכם ביום ההוא לאמור: בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה" (מח כ). ואכן מנהג ישראל שההורים מברכים את בניהם בברכה זו בלילות-שבת: ישימך אלקים כאפרים וכמנשה. נשאלת השאלה מדוע יעקב אבינו מדלג על פני דור שלם ולא מוצא בכל בניו כזה שאפשר להתברך בו?

יש מסבירים שבניו של יעקב גדלו בארץ ישראל מסביב לאוהל ולבית מדרשו של יעקב אביהם, ובחממה כזו לא פלא שיוצאים צדיקים כאלה. אך אפרים ומנשה גדלו במצרים בביתו של משנה למלך ובאווירה כזו קל לסטות מן הדרך. והנה אפרים ומנשה בכל זאת עומדים בניסיונות הללו ויוצאים צדיקים, לכן מברך האב את ילדיו: גם אם תהיו במצבים קשים בניסיונות כאלה ואחרים, תזכו להישאר בצדקתכם כאפרים וכמנשה.

יש שמסבירים, שמתחילת ספר בראשית מציאנו מריבות בין אחים, במיוחד כאשר הצעיר עלה לגדולה על פני הבכור, כך היה בהבל וקין, כך היה ביצחק וישמעאל, כך היה ביעקב ועשו, ואף בין האחים לא שררה האחוה בתחילת דרכם. והנה יעקב מקדים את אפרים הצעיר למנשה הבכור ולא מציאנו שום ריב וקנאה ביניהם, על כן מברך האב את בניו לאמור, גם אם אחד מכם יעלה לגדולה מעל שאר אחיו שלא תהיה ביניכם קנאה ושנאה אלא אהבה ואחוה כמו בין אפרים ומנשה.

יש להבין את משמעות ההקדמה של אפרים למנשה.

כאשר רואה יוסף שאביו שם את יד ימינו על ראש אפרים הוא מנסה להרימה ולשימה על ראש מנשה ונאמר שם (מח יט): "וימאן אביו ויאמר: ידעתי בני ידעתי", המילה 'וימאן' נדירה בתורה

ומזכירה לנו את 'וימאן' מפרשת וישב, שכאשר פונה אשת פוטיפר ליוסף בבקשה לחטוא עמה, נאמר שם 'וימאן ויאמר אל אשת אדוני'. האם ישר קשר בין שני ה'וימאן' הללו?

מצאתי בתורה שלמה לרב כשר שמביא מזהרה חדש בלשון זו 'וימאן ויאמר, אמר ליה (ליוסף) קודשא בריך הוא אתה אמרת וימאן ויאמר חייך וימאן ויאמר אחרא ייתי לברכא לבנך ויתברכונ ביא (כלומר, יהיה בעתיד וימאן ויאמר אחר ובו יתברכו בניך) הדא הוא דכתיב וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי".

ויש להבין מדוע בזכות ה'וימאן' של יוסף באשת פוטיפר זכה שאפרים הוקדם למנשה?

ונראה לומר על פי הנצי"ב ב'העמק דבר' ששואל על הפסוק "שכל ידיו" (מח יד): מדוע בעצם לא החליף יעקב את הבנים ושם את אפרים בימינו ואת מנשה בשמאלו אלא העדיף לשכל ידיו, ומבאר הנצי"ב שכל הקדימה של אפרים למנשה היתה רק "בענינים רוחניים מה שלמעלה מהליכות טבע העולם אבל בהליכות עולם, בדברים המעשיים, היה מנשה קודם וגדול מאפרים. היד מסמלת את הצד הרוחני 'משמשת את הראש והדעת, והרגל משמשת את הליכות הגוף לפי טבעו' ולכן מבחינת הרגל – עולם הטבע – עולם המעשה, מנשה הגדול ולכן הוא נשאר בצד ימין, ברגל ימין, ואילו מה שקשור ליד, לעולם הרוחני, יד ימין שייכת דווקא לאפרים שבזה הוא הגדול, הוא הקודם, ולכן הוא זוכה לברכה עם יד ימין. ועל פי זה נבאר, ידוע שיש באדם כוחות חומריים תאוותניים ולעיתים הם שולטים עליו באופן בלעדי. יוסף, כשהתגבר על הנסיון ולא נכשל באשת פוטיפר הראה לדעת שהצד הרוחני באדם הוא השולט בו וניתן באמת להתגבר על ידי התורה והמצוות על הכוחות החומריים הללו כמו שהוא אומר לאשר פוטיפר "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים". אומר לו הקב"ה "חייך בזכות וימאן זה' שהתגברת על תאוותיך והשלטת את הכוחות הרוחניים כמורי דרך באורחות חייך, תזכה ל'וימאן' אחר שיעקב יקדים את אפרים האיש הרוחני השולט והמוביל בעניינים הרוחניים, וישים אותו בראש מעל מנשה.

נמצא שהקדמת אפרים למנשה מלמדת אותנו יסוד גדול שהצד הרוחני שבנו, צריך היות השולט והמוביל באורחות חיינו, ועל ידי השלטה זו יכול לבוא האדם להדרכה הנכונה גם בענייני החומריים והמעשיים ולזכות לברכת ה' בכל מעשיו.

ŠABAT

(pokračování z čísla 119 – Toldot)

KAPITOLA 6: PŘÍPRAVA BYTU A
TĚLA NA ŠABAT

Tak jako si má člověk na šabat připravit hezké a čisté oblečení [viz pátá kapitola] a uklidit byt, tak musí připravit i své tělo. Proto řekli chachamim (Šabat 25b), že je micva se před šabatem okoupat. V teplé vodě, která tělo pořádně vyčistí, zatímco umyje-li se někdo vodou studenou nebo vlažnou, nesplní micvu. Dříve, kdy bylo obtížné obstarat vodu na koupel, jádrem micvy umýt si teplou vodou alespoň tvář, ruce, nohy a vlasy, přičemž *mehadrin* se koupali celí. Ale dnes, když máme sprchy a bojler, je každý povinen umýt si teplou vodou celé tělo.

Je ale důležité připomenout, že je nutné nekoupat se těsně před šabatem, aby nedošlo k *chilul šabat* (porušení šabatových zákazů), a aby tak ztráty nepřevyšovaly zisk. Když tedy člověk vidí, že už je pozdě a že šabat přijde za chvíli, je lepší, aby se vůbec neokoupal, než aby se dostal do nebezpečí, že poruší šabat. A vůbec je třeba vědět, že je lepší se koupat několik hodin před příchodem šabatu, a poslední hodiny týdne radši vyhradit duchovní přípravě na šabat nebo odpočinku, to abychom šabat přijímali v radosti a pohodě, a ne ve starostech a nervozitě, a tím spíš ne ve vzteku a hněvu.

Kdo se holí, ať se holí v pátek, před šabatem. Stejně tak je micva ostříhat si na počest šabatu nehty. A ten, kdo si chce ostříhat vlasy, ať se také stříhá v pátek. A nejlepší je se holit a stříhat si nehty v pátek po poledni, protože tehdy je nejvíce patrné, že se jedná o přípravu na šabat, ale i dopoledne je čas na přípravu vhodný. A kdo ví, že v pátek nebude mít čas, ať se oholí či ostříhá ve čtvrtek.

A před šabatem je potřeba přichystat i byt, uklidit, prostřít stůl a srovnat židle kolem něj.

Lidé si často myslí, že duch se může projevit jen duchovními činnostmi, jakými jsou třeba studium nebo třila, nebo askezi a odříkáním, a že potřeby těla, jako například jídlo a spánek, duchovnímu vzestupu brání nebo jej narušují. A -jak vysvětluje Ramchal- že kořenem *jecer ha-ra* je jen tělo a kořenem *jecer ha-tov* duše. A tak přichází šabat a učí nás, že duchovní rozměr lze dodat i hmotě, že se duchovnost může projevit i dobrým jídlem, hezkým oblečením a uklizenou domácností. A nejen to – dokonalost [*šlemut*] spočívá právě v tom, když se duchovnost projevuje v obou rovinách lidské existence – v duchovní i tělesné. A proto se vzájemně zdravíme *šabat šalom*, protože *šabat* přináší *šalom* mezi ducha a hmotu, a tak je *šalom* mezi všemi.

KAPITOLA 7: MICVA ZAPOJIT
SE DO PŘÍPRAV NA ŠABAT

V Tóře je řečeno (Šmot 16, 5): *a v pátek připraví vše, co přinesou*. Z toho plyne, že je micva připravit v pátek všechny potřeby na šabat. A tato micva je micvou pro každého. To znamená: nestačí, aby se člověk jen postaral o to, aby mu někdo připravil vše potřebné, nýbrž aby on sám něco na šabat přichystal. A dokonce i když je to člověk vážený a bohatý a má sluhy, kteří vše připraví, a po celý týden doma nehne ani prstem, musí se snažit, aby na počest šabatu udělal něco osobně. A ať neříká: já jsem ctihodná osoba, kdybych se věnoval takovým obyčejným činnostem, co si o mě lidé pomyslí? Ať si radši uvědomí, že věnovat se přípravám na šabat a ctít jej je právě ta největší čest. Dokonce i člověk, který se zrovna zabývá Tórou a jinými micvot, a ostatní připravují šabat za něj, se

musí zapojit do některé z příprav na šabat.

V Talmudu se vypráví (Šabat 119a) o velikánech Izraele, že se osobně zapojovali do příprav na šabat. O rav Chisdovi se vypráví, že před šabatem krájel nadrobno zeleninu. Raba a rav Josef štípali dřevo na přiložení do kamen. Rabi Zejra zapaloval oheň, na kterém se vařily šabatové pokrmy, a rav Nachman uklízel, přinášel šabatový nábytek a odnášel všední. Není tu prostor, abychom dostatečně popsali, jaké bylo společenské postavení velikánů Izraele, které jsme zmínili, nicméně je nutno uvést alespoň to, že se jedná o lidi velmi vážené, nejváženější své doby. Byli to velcí učenci Tóry a čelní představitelé celého židovského společenství. Raba a rav Josef byli například *rošej ješivot* v Babylónu, přičemž v té době byly v Bavelu jen dvě velké ješivy, a dva *rošej ješivot* a *rejš galuta* („předseda exilu“, exilarcha) řídili celý tehdejší židovský svět. Na území, za které měl *roš ješiva* odpovědnost, nemohl být nikdo jmenován do veřejné funkce bez jeho souhlasu, a nebylo přijato žádné opatření nebo rozhodnutí o výběru daní bez jeho potvrzení. A tito lidé, ve vsí své vážnosti a velikosti, vlastníma rukama štípali dřevo šabatu na počest.

---příště bs“d: kapitola 8---

© 5765-8 rav Eliezer Melamed

SEFER MESILAT JEŠARIM

pokračování 19. kapitoly:

V kapitole *Bnej ha-ir* (třetí kapitola traktátu Megila, 27b) řekli: zeptali se žáci rabi Zakaje: čím sis prodloužil život? Řekl jim: nikdy jsem nemočil „ve čtyřech loktech tefily“, nenazval jsem druhého člověka přezdívkou, nezanedbal jsem ani jeden kiduš [nad vínem]. Starou matku jsem měl, jednou prodala čepec, co měla na hlavě, a přinesla mi [vino na] kiduš. Tady máš příklad chasidut, co se týče micvot a všech jejich

detailů, protože pokud na víno neměl peníze a jeho matka kvůli tomu prodala svůj čepec, byl povinnosti kiduše [nad vínem] zproštěn [a stačilo říct kiduš nad chlebem]. Ale kvůli *midat ha-chasidut* to tak přesto udělal. A také co se týče úcty k člověku - protože nikoho nikdy neoslovil přezdívkou, dokonce ani přezdívkou nehanlivou, jak vysvětlují Tosfot [protože kdo označí druhého hanlivou přezdívkou, nemá *chelek le-olam ha-ba*, natož aby byl chasid - jedná se tedy nutně o přezdívku bezpříznakovou]. A také rav Huna si na oděv vázal pás z rákosy, protože svůj opasek prodal, aby měl na kiduš.

A dále tamtéž: Zeptali se žáci rabi Elazara ben Šamu'a: čím sis prodloužil život? Řekl jim: nikdy jsem nešel zkratkou přes synagogu a nevykračoval si po hlavách odděleného národa [když seděli v bejt ha-midraš na podlaze a studovali, nechodil jsem mezi nimi]. A to je projev úcty k synagoze, a projev úcty k lidem, nechodit nad nimi, když sedí, aby to nevypadalo, jako by jimi pohrdal. A dále tamtéž: Zeptali se žáci rabiho Peridy: čím sis prodloužil život? Řekl jim: nikdy mě nikdo nepředěšel do studovny, nepožehnal jsem [*zimun*] v přítomnosti kohena [který by byl zároveň talmid chacham; protože je-li kohen *am ha-arec*, učenec Tóry mu nejen nemusí, ale dokonce ani nesmí projevovat takovou úctu] a nejedl jsem maso ze zvířete, z něhož nebyly odděleny dary pro kohena.

A dále řekli (tamtéž 28a): zeptali se žáci rabi Nechunji ben Hakana: čím sis prodloužil život? Řekl jim: nikdy jsem si nepřidal vážnosti znevážením druhého, a na lůžko se mnou neulehl hněv na druhého [tzn.: před spaním jsem vždycky každému odpustil]. A vysvětluje se tamtéž: Rav Huna jednou nesl na

rameni motyku, přišel rav Chana bar Chanilaj a chtěl ji nést on. Řekl mu: jestli motyku nosíš i v místě, kde bydlíš, tak nes, a jestli ne, nabývat vážnosti tvým znevážením by mi nebylo vhod. A přestože základním smyslem zákazu „znevážení druhého“ je aktivní snaha o jeho zostuzení s cílem nabýt větší vážnosti pro sebe, chasidé odmítají přijmout poctu, pokud by jí druhý člověk měl být znevážen, dokonce i když přijde sám od sebe a souhlasí s tím.

A v této souvislosti řekl rabi Zejra (tamtéž): nikdy jsem se nehněval ve svém domě, nešel jsem před někým, kdo je významnější než já, nepřemýšlel jsem [o Tóře] ve špinavých uličkách, neušel jsem čtyři lokte bez Tóry a tfilin [dříve bylo zvykem nosit tfilin po celý den], ve studovně jsem ani nespal, ani si jen nezdržím, neradoval jsem se z pochybení druhého a neoslovil jsem druhého přezdívkou. A to jsou příklady chasidut ke všem způsobům, které jsme zmínili výše. A z"l ještě řekli (podle Bava Kama 30a): Rabi Jehuda řekl: kdo chce být chasidem, ať realizuje slova z traktátu Berachot (to je k tomu, co je mezi člověkem a jeho Majitelem). A podle jiných: ať realizuje slova ze [třech traktátů sederu] Nezikin (to je k tomu, co je mezi jedním a druhým člověkem). A podle jiných: ať realizuje slova z traktátu Avot (který obsahuje od každého něco [tj. vedle výše zmíněných věcí i to, co je „mezi člověkem a jím samým“]).

A *gmilut chasadim* – to je pro chasida základní věc, vždyť i slovo *chasidut* je odvozeno od slova *chesed*; a z"l řekli (Avot 1, 2): svět stojí na třech věcech, a jednou z nich je *gmilut chasadim*. A z"l ji uvedli (Pe'a 1, 1) i mezi věcmi, jejichž plody člověk užívá v tomto světě a jejichž kapitál zůstává do

světa přicházejícího. A ještě řekli (Sota 14a): začátkem i koncem Tóry je *gmilut chasadim*. [Jsou dva druhy *gmilut chasadim* („rozdávání laskavosti“): penězi – půjčit peníze potřebným (pokud nechtějí vzít dar), nakrmit hladové, obléct nahé, vykoupit zajaté apod., a tělem – navštěvovat nemocné, pohřbívat mrtvé, utěšovat truchlicí, rozveselovat ženicha a nevěstu apod. Více viz rav Kehati k Pea 1, 1].

A ještě řekli (Jevamot 79a): Rava řekl: každý, kdo má tyto tři vlastnosti, je bez pochyby z potomků našeho otce Avrahama: *rachaman*, stydlivý a *gomel chasadim*. A řekli (Suka 49b): rabi Elazar řekl: *gmilut chasadim* je významnější než cedaka, jak je řečeno (Hoše'a 10, 12): *sejte cedaku a sklízíte podle chesed*. A ještě řekli (tamtéž): ve třech věcech je *gmilut chasadim* významnější než cedaka: cedaka je jen penězi, *gmilut chasadim* i tělem, cedaka pro chudé, *gmilut chasadim* pro chudé i bohaté, cedaka pro živé, *gmilut chasadim* pro živé i mrtvé.

A ještě řekli (Šabat 151b): *venatan lecha rachamim verichamcha, dá ti slitování a slituje se nad tebou* (Dvarim 13, 18) – každý, kdo má slitování nad lidmi, slitují se nad ním *min-ha-šamajim*. To je prosté, protože Ha-Kadoš-Baruch-Hu odměňuje *mida ke-neged mida*, míru za míru [Sanhedrin 90a; tzn.: trest nebo odměna odpovídající skutku], a kdo je *rachaman* a činí s lidmi *chesed*, nad tím se slitují, až bude souzen, a prominou mu laskavě jeho provinění, a toto prominutí je logickým důsledkem, neboť je to *mida ke-neged mida*. A podobně řekli z"l (podle Roš Ha-Šana 17a): Komu bude odpuštěna vina? Tomu, kdo přejde hřích [podle verše Micha 7, 18]. A logika také říká, že ten, kdo nechce „překročit své míry“ [tj. kdo se nechce zdržet

odplaty] anebo nechce dávat chesed, bude sám souzen podle přísného soudu. A teď se podívej, kdo z lidí by obstál, kdyby jej Ha-Kadoš-Baruch-Hu soudil přísným soudem? Král David ve své tfile říká (Tehilim 143, 2): *Nepodrobuj svého sluhu přísnému soudu, vždyť před Tebou nebude shledán zcela spravedlivým žádný tvor.* Ale kdo činí chesed, dostává chesed, a čím více jí činí, tím více jí dostává. A David se chlubil touto svou dobrou vlastností, že dokonce i svým nepřátelům [když ho pronásledoval Šaul] se snažil pomoci; jak řekl (tamtéž 35, 13): *a já, když stonali, jsem oblékal pytlou a trápil se pústem.* A dále říká (7, 5): *oplatili jsem jim kdy zlem?*

Obecným pravidlem této věci je – nepůsobit trápení žádnému tvor, dokonce ani zvířatům, a mít s nimi slitování, jak říká (Mišlej 12, 10): *cadik zná duši svého zvířete;* a podle některých je zákaz působit bolest zvířatům mi-de-orajta, a v každém případě je mi-de-rabanan. Obecně řečeno: rachmanut a činění dobra musí být navždy vryty do srdce chasida, aby jeho cílem bylo vždy jen činit potěšení lidem a nezpůsobit jim žádné trápení.

příště bs*d další pokračování 19. kapitoly

zvulun&jisachar

by Rabbi Yaakov Menken

Zevulun will settle by the seashore... Yissocher is a bony donkey, lying between the borders. [49:13-14]

Rashi explains that Zevulun will live near shipping ports, engaging in business and providing sustenance to Yissocher - for the latter will be studying Torah. "This is what Moshe said, 'Zevulun, be happy as you go out, and Yissocher, in your tents.' [Dev. 33:18] Zevulun goes out and does

business, while Yissocher studies Torah in the tents." What sort of study is involved? Rashi says, "'A bony donkey' - A donkey with prominent bones. He carries the yoke of Torah like a strong donkey which is carrying a heavy load." The yoke of Torah is just that - a heavy responsibility and obligation. Those who truly study it not merely full-time, but "day and night," are recognized by the Torah as deserving of our support.

The Chofetz Chaim, Rabbi Yisrael Kagan, explains that HaShem created the world knowing that it was impossible for the entire nation to be engaged only in Torah study, and that it would also be necessary to engage in "the ways of the world." Therefore, when dividing the land of Israel among the tribes, He suggested to us the necessary partnership between Yissocher and Zevulun.

Each one fills a unique and necessary purpose: Yissocher loved Torah study, so much so that the tribe produced 200 heads of the *Sanhedrin*, the nation of Israel's Supreme Court, and they taught Torah to all of Israel. Zevulun was heavily involved with business, so they could not dedicate themselves to Torah in this fashion - but they supported and sustained their brothers in the tribe of Yissocher, giving them whatever they needed.

In Jewish thought, we know that our primary purpose is the pursuit of our spirituality and the study of Torah. But one person cannot do everything alone. Yissocher and Zevulun together are considered "the pillars of the world." And this even has ramifications within Jewish law: the *Shulchan Aruch*, the Code of Jewish law,

says [*Yoreh Deah* 246] that "one who does not know how to learn himself, or is very involved with business and finds it difficult to learn, is obligated to support those who study Torah. And it will be considered for him as if he studied Torah himself." Imagine! If someone is involved in business, but helps support Torah study, it is "considered for him as if he studied Torah himself!" By law!

© 1996 Rabbi Yaakov Menken and Project Genesis, Inc.

ask the rabbi

QUESTION: Can we have a Christmas tree for our kids so that they don't feel like they are different from other children?

ANSWER: Jewish children **are** different from other children and they should be made to feel proud of this. A Jew is not allowed to celebrate the religious holidays of the gentiles. Rabbi Moshe Feinstein emphasizes this by stating that if a boy is to have a bar mitzvah on the day of „a gentile festival“, it should be postponed. Since decorating a tree and giving presents are part of the Christmas celebration, they should definitely be avoided.

Rabbi David Samson

SHABBAT TIMES - PRAHA:

- **Mincha @ kabalat šabat:** 15:43

- **Šachrit:** 9:00

- Sof zman šma (GR“A): **9:59**

- Sof zman tfila: **10:40**

ŠIJUR ON PARAŠAT ŠAVUA vždy
hodinu před minchou v midraš
(česky/in Czech)

- **Mincha @ seuda šlišit:** 15:25

- Ški'a: **16:02**

- **Maariv @ havdala:** 16:55

- **Šabat leaves:** 16:58

olomouc -10, brno - 8, karlovy vary, +6, teplice +3

gut šabes, šabesové čtení. vydává pražský rabinát.
redakce: immanuel cháb
download: www.kehila-olomouc.cz
email: gut.sabes@bluetone.cz